

Examen VMBO-GL en TL
2005

tijdvak 1
woensdag 25 mei
9.00 – 11.00 uur

GESCHIEDENIS EN STAATSINRICHTING CSE GL EN TL

Gebruik het bronnenboekje.

Dit examen bestaat uit 38 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 58 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten maximaal behaald kunnen worden.

● **Meerkeuzevragen**

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

DE KOUDE OORLOG

+

NEDERLAND EN DE VERENIGDE STATEN NA DE TWEEDE WERELDOORLOG

- 1p ● 1 Welke kaart geeft de historisch juiste weergave van Duitsland vlak na de Tweede Wereldoorlog?
- A kaart 1
 - B kaart 2
 - C kaart 3
 - D kaart 4
- 1p ● 2 Waarom verdeelden de geallieerden Duitsland na afloop van de Tweede Wereldoorlog in bezettingszones?
- A omdat de geallieerden wilden komen tot de oprichting van een West-Duitse en een Oost-Duitse staat
 - B omdat Duitsland tijdelijk door de geallieerden bestuurd zou worden en later een nieuw bestuur zou krijgen
 - C omdat het bezette gebied dan toegevoegd kon worden aan het eigen grondgebied van de geallieerden
- 2p ○ 3 Hieronder staan vier beweringen:
- 1 Bij de afspraken die in Jalta werden gemaakt, werd Duitsland verdeeld in de BRD (West-Duitsland) en de DDR (Oost-Duitsland).
 - 2 De landen van West-Europa kwamen na 1945 binnen de invloedssfeer van de Sovjetunie.
 - 3 De meeste landen van Oost-Europa kregen vlak na 1945 hetzelfde politieke systeem.
 - 4 De West-Europese landen kregen bij de wederopbouw na 1945 financiële hulp van de Verenigde Staten.
- Welke **twee** beweringen zijn juist? Schrijf alleen de nummers op.
Doe het zo:
Bewering ... en ... (vul twee nummers in) zijn juist.
- 2p ○ 4 In Nederland werd enthousiast gereageerd op het Marshallplan.
→ Geef daarvoor één **economische** en één **politieke** reden.
- 2p ○ 5 Hieronder staan tien begrippen en/of namen:
- 1 communisme
 - 2 dictatuur
 - 3 kapitalisme
 - 4 markteconomie
 - 5 NAVO
 - 6 planeconomie
 - 7 Sovjetunie
 - 8 Verenigde Staten
 - 9 vrije verkiezingen
 - 10 Warschaupact
- Welke **vijf** begrippen en/of namen passen bij het Oostblok in de tijd van de Koude Oorlog? Schrijf alleen de nummers op.

Gebruik bron 2.

- 2p ○ 6 Stel, je maakt een werkstuk over de opvattingen van de Nederlandse bevolking over de Koude Oorlog. Daarbij heb je deze bron gevonden.
→ Leg uit waarom je deze bron voor je werkstuk kunt gebruiken.

Gebruik bron 3.

- 1p ○ 7 → Is deze spotprent gemaakt door een **voorstander** of een **tegenstander** van de buitenlandse politiek van de Verenigde Staten in de jaren vijftig? Leg je keuze uit met een onderdeel van de bron.

Doe het zo:

De spotprent is gemaakt door een ... (voorstander / tegenstander), want ... (leg uit met een onderdeel van de bron).

- 1p ● 8 Veel Oost-Duitsers vluchtten in de jaren **vóór** de bouw van de Muur naar West-Duitsland. Welke groep vluchtelingen was het grootst?
A jonge Oost-Duitsers met een goede opleiding
B medewerkers van de Oost-Duitse geheime dienst
C Oost-Duitse boeren die niet genoeg land hadden
D oude Oost-Duitsers met familie in West-Duitsland
E soldaten uit het Oost-Duitse leger

Gebruik bron 4.

- 2p ○ 9 Politieke gebeurtenissen hebben vaak sociale gevolgen.
→ Welk **politiek besluit** in 1961 ging vooraf aan de situatie die te zien is op de foto?
Geef ook aan welk **sociaal gevolg** de foto laat zien.

Doe het zo:

politiek besluit: ...

sociaal gevolg: ...

Gebruik bron 5, 6 en 7.

- 1p ○ 10 De bronnen laten drie situaties zien: in de jaren 1945, 1963 en 1990.
→ Zet de foto's in de juiste tijdvolgorde.

Doe het zo:

eerst bron (situatie 1945) ...,

dan bron (situatie 1963) ...

en ten slotte bron (situatie 1990) ... (vul nummers in)

- 1p ○ 11 → Welke politieke stroming stond **in de jaren vijftig** in Nederland kritisch tegenover de Amerikaanse buitenlandse politiek?

Gebruik bron 8.

- 1p ○ 12 → Geef één reden waarom veel Nederlanders zich in de jaren zestig ergerden aan dit affiche.

Gebruik bron 9.

- 1p ○ 13 → Was de opvatting van de pater kenmerkend voor de opvatting van de meeste katholieken in Nederland in 1969 over de buitenlandse politiek van de Verenigde Staten? Verklaar je antwoord.

- 2p ○ 14 Stel, jij bent een student uit de Verenigde Staten die in 1970 stage loopt bij een groot internationaal bedrijf in Nederland. Jij krijgt van het Amerikaanse Ministerie van Defensie een oproep om je als dienstplichtige te melden. Waarschijnlijk zul je daardoor moeten deelnemen aan de oorlog in Vietnam. Je vraagt een paar Nederlandse vrienden wat je moet doen. Sommige vrienden zeggen dat je je moet melden bij het Amerikaanse leger. Andere vrienden zeggen dat je niet moet gaan en de dienstplicht moet weigeren.
→ Welk standpunt kies jij: **melden** of **dienstweigeren**? Geef voor je standpunt **twee** verschillende **politieke** redenen.

Gebruik bron 10.

- 1p ○ 15 → Is de tekenaar **positief** of **negatief** over de rol van de Verenigde Staten binnen de NAVO? Leg je antwoord uit met een onderdeel van de bron.

Doe het zo:

De tekenaar is ... (positief / negatief), want ... (leg uit met een onderdeel van de bron).

Gebruik bron 11.

- 2p ○ 16 Stel, je maakt een praktische opdracht waarin je de houding van de Sovjetsoldaten tijdens de bezetting van Afghanistan onderzoekt. Bij het zoeken naar materiaal kom je deze bron tegen.

→ Geef een argument waarom deze bron **betrouwbare** informatie voor je onderzoek oplevert.

→ Geef daarna een argument waarom je aan deze bron **niet genoeg** hebt om een juiste uitspraak te doen over de houding van de Sovjetsoldaten in Afghanistan.

Doe het zo:

betrouwbare informatie, omdat ... (geef een argument)

niet genoeg, omdat ... (geef een argument)

- 1p ● 17 Hoe dachten de communistische partijleiders in de DDR over de politiek van Gorbatsjov?
A Zij steunden zijn politiek en voerden deze enthousiast uit.
B Zij steunden zijn politiek maar bij de uitvoering ervan werden zij door andere leiders tegengehouden.
C Zij waren tegen zijn politiek en wilden de invoering ervan in hun land tegenhouden.
D Zij waren tegen zijn politiek maar andere leiders dwongen hen om deze politiek uit te voeren.

Gebruik bron 12.

- 2p ○ 18 → Welke situatie is in de bron te zien? Geef ook een verklaring voor deze situatie.

Doe het zo:

situatie: ...

verklaring: ...

- 2p ○ 19 Sommige landen waren in de periode 1990–1995 bang voor de rol die een verenigd Duitsland in Europa zou kunnen spelen. Andere landen waren **niet** bang voor een verenigd Duitsland.

→ Geef voor beide groepen landen één reden.

Doe het zo:

bang voor een verenigd Duitsland, omdat ... (geef een reden)

niet bang voor een verenigd Duitsland, omdat ... (geef een reden)

- 1p ○ **20** In 1582 spande een Haarlemse bierbrouwer een proces aan tegen een wasserij in de stad. De eigenaars hadden een conflict over het gebruik van water. De bierbrouwer vroeg de rechters om een oplossing van een probleem. De rechters gaven de bierbrouwer gelijk, maar ze wilden de wasserij wel laten voortbestaan.
→ Bedenk een reden waarom de bierbrouwer een conflict had met de wasserij.
- 1p ○ **21** De wasserij moest kiezen uit een aantal oplossingen.
→ Bedenk één mogelijke oplossing van dit conflict passend in de tijd rond 1600, waardoor beide bedrijven konden blijven bestaan.
- 2p ○ **22** → Geef **twee** redenen waarom de industrialisatie in Nederland pas laat begon in vergelijking met andere West-Europese landen.
- 2p ○ **23** In 1874 werd de Kinderwet van Van Houten ingevoerd. Kinderen jonger dan twaalf jaar mochten daarna niet meer in fabrieken werken, maar nog wel op het platteland en in de huishouding.
→ Geef **twee** redenen waarom deze laatste twee vormen van kinderarbeid **niet** werden afgeschaft.
- 2p ○ **24** In 1892 dreigde in Breda een cholera-epidemie uit te breken. Daarom besloot het gemeentebestuur olie aan het grachtwater toe te voegen.
→ Leg uit waarom het gemeentebestuur dacht op deze manier een cholera-epidemie te kunnen voorkomen.
- 1p ● **25** Op welke manier probeerden arbeiders **aan het einde van de 19e eeuw** hun arbeidsomstandigheden te verbeteren?
A door gebruik te maken van het algemeen kiesrecht
B door wetsvoorstellen in te dienen
C door zich aan te sluiten bij vakbonden
- Gebruik bron 13.*
- 2p ○ **26** Deze bron is gemaakt om te waarschuwen voor de gevolgen van overmatig drankgebruik.
→ Bedenk **twee** verschillende gevolgen van overmatig drankgebruik waarvoor dit affiche wilde waarschuwen.
- Gebruik bron 14, 15 en 16.*
- 2p ○ **27** Stel je leest een boek over arbeidsverhoudingen **aan het begin van de 20e eeuw**. In het boek staan de volgende drie hoofdstukken in een juiste tijdvolgorde:
- Hoofdstuk 1: de macht van de arbeider
 - Hoofdstuk 2: de macht van de overheid
 - Hoofdstuk 3: overleg
- Welke bron hoort bij welk hoofdstuk? **Let op!** Elke bron mag slechts één keer gebruikt worden.
- Doe het zo:*
Bron ... (vul een nummer in) hoort bij hoofdstuk 1.
(enz. tot en met hoofdstuk 3)

Gebruik bron 17.

- 3p ○ **28** Drie begrippen die te maken hebben met de industriële samenleving:
- arbeidsdeling
 - kapitalisme
 - vakbeweging
- Noem bij ieder begrip één scène die verband houdt met dat begrip. Leg ook het verband uit tussen dat begrip en de gekozen scène.

Doe het zo:

Bij begrip arbeidsdeling hoort scène ... (vul letter in), want ... (volgt uitleg).
(enz. voor de andere twee begrippen)

Gebruik bron 18 en 19.

- 1p ○ **29** → Is de maker van de film **positief** of **negatief** over het kapitalisme? Verklaar je antwoord met behulp van één van beide bronnen.

Gebruik bron 20.

- 1p ● **30** Welke bewering op basis van de bron is juist?
- A** De sociale laag waartoe je behoorde, werd in de periode 1919-1954 bepaald door je beroep.
 - B** De sociale lagen 1 en 2 groeiden in de periode 1919-1954 elk meer dan 50%.
 - C** Het grootste deel van de beroepsbevolking was in de periode 1919-1954 ongeschoold.
 - D** In de jaren 1919-1954 was de sociale mobiliteit groot.

Gebruik bron 21, 22, 23, 24 en 25.

- 3p ○ **31** Drie perioden:
- periode 1: 1850-1900
 - periode 2: 1900-1950
 - periode 3: 1950-2000
- De bronnen passen bij de industrialisatie en de economische groei van Nederland in één van deze drie perioden.
- Geef per bron aan voor welke periode die bron kenmerkend is.
- Doe het zo:*
bron 21: ... (vul in: periode 1, 2 of 3)
(enz. tot en met bron 25)

Gebruik bron 26.

- 1p ● **32** Voor welke periode is de bron kenmerkend?
- A** voor de periode 1930-1940
 - B** voor de periode 1940-1950
 - C** voor de periode 1950-1960
 - D** voor de periode 1960-1970

Gebruik nogmaals bron 26.

- 1p ○ **33** → Geef een verklaring voor je keuze van de periode bij de vorige vraag.

- 1p ● 34 In de jaren zeventig was er in Nederland sprake van schaalvergroting in het bedrijfsleven. Waarom gingen bedrijven toen over tot schaalvergroting?
- A omdat de politiek dat wettelijk mogelijk maakte en de welvaart aan het dalen was
 - B omdat er meer winst gemaakt kon worden bij een lagere productie
 - C omdat het harmoniemodel ingevoerd was en er ontwikkelingshulp gegeven werd
 - D omdat zo de productiekosten daalden en de concurrentiepositie verbeterde

Gebruik bron 27.

- 1p ● 35 De overheid voerde rond 1980 een postercampagne in het onderwijs. Wat wilde de overheid met dit soort oproepen duidelijk maken?
- A dat bij een beroepskeuze rekening wordt gehouden met het beroep van de vader
 - B dat de etnische afkomst bij de beroepskeuze geen belangrijke rol speelt
 - C dat het onderwijs leidt tot een afname van de sociale mobiliteit
 - D dat jongens en meisjes dezelfde studiemogelijkheden hebben
- 2p ○ 36 Sociale mobiliteit kan bepaald worden door **afkomst** en door **opleiding**.
→ Waardoor werd de sociale mobiliteit **in het begin** van de 20e eeuw vooral bepaald en waardoor **aan het einde** van de 20e eeuw? Leg beide antwoorden uit.
Doe het zo:
In het begin van de 20e eeuw vooral door ... (vul in: afkomst / opleiding), want ... (leg je antwoord uit).
Aan het einde van de 20e eeuw vooral door ... (vul in: afkomst / opleiding), want ... (leg je antwoord uit).
- 1p ○ 37 Verschillende milieubewegingen in Nederland komen op voor het milieu en bestrijden milieuvervuiling. Ook de overheid vindt het milieu belangrijk en neemt allerlei maatregelen. Toch zijn er tegenwoordig regelmatig conflicten tussen de overheid en milieubewegingen. Een voorbeeld hiervan is het conflict over het gebruik van kernenergie.
→ Noem een ander, actueel voorbeeld van een conflict over het milieu tussen de overheid en een milieubeweging.
- 2p ○ 38 → Geef voor beide partijen, de overheid én de milieubeweging, een argument dat zij gebruiken ter verdediging van hun standpunt in het conflict dat je in de vorige vraag genoemd hebt.
Doe het zo:
argument van de overheid: ... (geef een argument)
argument van de milieubeweging: ... (geef een argument)